
**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ ІНСТИТУТ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**

ВІДДІЛ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ

ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ

ЛАБОРАТОРІЯ ВИХОВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО РИНКУ ПРАЦІ

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІКА ФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТИ

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ НАПРН УКРАЇНИ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

ювілейних XV Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених
пам'яті доктора педагогічних наук, **Федоришина Бориса Олексійовича**

ПРОФОРІЄНТАЦІЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

м. Київ 2025 рік

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА
ВІДДІЛ ПСИХОЛОГІЇ ПРАЦІ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ
ЛАБОРАТОРІЯ ВИХОВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО РИНКУ ПРАЦІ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІКА
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАПН УКРАЇНИ

ПРОФОРІЄНТАЦІЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Збірник матеріалів
ювілейних XV Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті
доктора педагогічних наук, професора Федоришина Бориса Олексійовича
за редакцією Н.В. Павлик

Київ-2025 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою:

Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
(протокол № 10 від 26 червня 2025 року)

Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України
(протокол № 5 від 16 червня 2025).

Рецензенти:

Хомич Л. О. – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Охріменко З. В. – кандидат педагогічних наук, завідувач відділу виховного проєктування Інституту проблем виховання НАПН України.

Профорієнтація: стан і перспективи розвитку: збірник матеріалів ювілейних XV Всеукраїнських психолого-педагогічних читань, присвячених пам'яті доктора педагогічних наук, професора Федоришина Бориса Олексійовича / за ред. Н.В. Павлик. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2025. – 124 с.

У збірнику матеріалів конференції представлено праці психологів, педагогів, освітян-практиків з актуальних проблем сьогодення, зокрема: висвітлення питань про важливість профорієнтації у процесі соціально-психологічного розвитку особистості; психологічного супроводу в процесі професійного самовизначення учнів ЗЗСО та професіогенезу людини; особистісно-професійного розвитку різних соціально-вікових категорій населення України; а також проблем професійного успіху особистості, психологічної специфіки педагогічної діяльності в епоху глобальних світових змін, врахування особливостей особистісних змін в умовах військової агресії, кар'єрного консультування.

Збірник адресовано педагогічним працівникам, науковцям, практичним психологам, соціальним педагогам, а також студентам, аспірантам, докторантам психолого-педагогічного профілю.

Міськов Г. Соціально-психологічна допомога родинам з дітьми з особливими освітніми потребами з числа переселенців	67
Отрошевська Н. Причини проявів та психолого-педагогічні умови подолання шкільної тривожності учнів	69
Павлик Н., Дзюбко Л. Соціально-психологічна адаптація педагога в умовах довготривалого стресу	72
Парасей-Гочер А. Роль українських громадських організацій за кордоном у психологічній підтримці вимушених мігрантів (на прикладі Туреччини)	78
Піддячий М. Соціально-професійне спрямування особистості: розвиток наукового мислення учнів	81
Подрез-Ряполова І. До питання розвитку наукового, інноваційного та освітнього потенціалу енергетичного сектору України	84
Репетій С., Михалець А. Духовність та вплив штучного інтелекту на особистість підлітка	86
Рибалка В. Б.О. Федоришин – геніальний суб'єкт, автор і творець, української психолого-педагогічної профорієнтаційної школи	88
Рик Г. Дослідження організаційної лояльності як особистісно-професійного ресурсу фахівців ІТ-сфери	93
Свідерський І. Психологічна допомога внутрішньо-переміщеним особам у процесі розвитку їхньої підприємницької компетентності	96
Селіванова І. До питання про державну підтримку ветеранського підприємництва ...	99
Сердюченко Ю. Інтерактивні вправи як засіб формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів іноземних мов	103
Сіньова Л. Психологічна допомога ветеранам в умовах воєнного стану в Україні: зарубіжний досвід	105
Сова Т. Психоемоційне вигорання як наслідок дистанційної професійної взаємодії: особистісні чинники ризику	109
Станкевич Т., Єлізарова О., Гозак С., Парац А. Застосування психологічних інструментів в освітньому процесі: оцінка впливу на ментальне здоров'я вчителів	112
Стріжкова А. Роль інноваційних технологій у професійній переорієнтації на саперів і демінерів	114
Татаурова-Осика Г. Умови самореалізації особистості вчителів у воєнний період ...	118
Шевенко А. Про започаткування роботи дистанційної школи підготовки радника з профорієнтації для закладів загальної середньої освіти	121
АВТОРИ ЗБІРНИКА МАТЕРІАЛІВ	124

енергетики на навколишнє природне середовище; освітня діяльність, орієнтована на споживачів, та промоція новітніх технологічних ноу-хау, енергоефективних технологій серед широких верств населення; створення умов для залучення нових видів енергоресурсів та джерел енергії до оновленого енергетичного балансу на основі принципу самозабезпечення, збільшення варіантів вибору видів енергії, які сприятимуть формуванню оновленого енергетичного балансу та самозабезпечення енергетичними ресурсами; застосування новітніх технологічних рішень з метою покращення технічних характеристик атомних електростанцій за умови безумовного дотримання всіх вимог безпечної експлуатації ядерних установок; масштабування успішного досвіду наукових та інноваційних пілотних проєктів, зокрема для цілей трансформації вугільних регіонів та реформування вугільного комплексу; визначення пріоритетів державної технічної політики у сфері енергетики; модернізація системи підготовки кадрів для енергетичного сектору шляхом запровадження нових спеціальностей та програм перепідготовки фахівців відповідно до потреб паливно-енергетичного комплексу.

Отже, збереження, відновлення та розвиток наукового, науково-технічного, освітнього та інноваційного потенціалу енергетичного сектору відіграє ключову роль у забезпеченні енергетичної безпеки, яка є гарантом захищеності національних інтересів у сфері доступу до надійних, стійких, доступних і сучасних джерел енергії в умовах особливого або надзвичайного стану.

Перспективами подальших наукових пошуків є розгляд актуальних питань правового забезпечення інноваційного та інвестиційного розвитку енергетичного комплексу України в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення.

Література:

1. Правове забезпечення інноваційного процесу в умовах адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: монографія/ за ред. С. В. Глібка, О. В. Розгон. Харків: НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2022. 290 с. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/monografiya_lyutij2023_compressed.pdf.
2. Стратегія енергетичної безпеки: схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2021 р. № 907-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/907-2021-%25D1%2580#topo>.

*Світлана Репетій
Анастасія Михалець*

ДУХОВНІСТЬ ТА ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ОСОБИСТІСТЬ ПІДЛІТКА

Ще на початку XX століття вітчизняний учений В.Вернадський зазначав, що людство не знає до чого нас приведуть нові наукові досягнення. Учений говорив, що ми зараз у періоді інтенсивної наукової творчості. Можна цю інтенсивність прирівняти до

вибуху і говорити про вибух наукової творчості, яка поза волею людини змінює її світорозуміння.

Сьогодні інтенсивний розвиток штучного інтелекту можна прирівняти до вибуху. Сучасний світ характеризується стрімким розвитком інформаційних технологій, які проникають у всі сфери життя суспільства.

Проблемі вивчення штучного інтелекту присвятили свої праці зарубіжні вчені А. Тьюринг, Г. Саймон, А. Ньюел, Д. Барр, М. Файгенбаум, Д. Абрамс, Д. Хокінс та інші.

Інтернет став не лише невід'ємною частиною побуту, навчання та роботи, але й засобом спілкування, дозвілля та самореалізації. Особливо це стосується підлітків, які є найбільш активними користувачами цифрових технологій. Проте поряд із позитивними аспектами використання інтернету, усе частіше фіксується проблема його надмірного впливу на психіку і поведінку, що може призводити до розвитку інтернет залежності.

Вплив штучного інтелекту на розвиток особистості, її внутрішніх якостей досліджується вітчизняними вченими такими як І. Бехом, О. Бреусенко-Кузнєцовим, С. Зобіним, О. Камінською, Г. Ржевським, Н. Хамітовим та іншими.

Інтернет залежність негативно впливає на розвиток особистості, зокрема її комунікативної компетентності. Зниження рівня соціальної взаємодії, формування замкненості, втрата інтересу до реальних міжособистісних контактів — це лише частина проблем, з якими стикаються підлітки в умовах цифровізації суспільства. Комунікативна компетентність, що охоплює здатність до ефективної взаємодії, розуміння та вираження власних емоцій, виявляється ключовою для повноцінного соціального розвитку молодшої особистості. За визначенням О. Бреусенко-Кузнєцова – інтернет залежність є одним із різновидів залежної поведінки, поряд із алкогольною, наркотичною залежністю, залежністю від азартної гри тощо.

У своїй праці «Інтернет залежність та її корені» О. Бреусенко-Кузнєцов зазначає, що Інтернет залежність виявляє себе у просторі спілкування. Саме несвобода у спілкуванні є ключовою проблемою для цієї форми залежності. Відсутність комунікативної компетентності спонукає молодих людей замість безпосереднього спілкування надавати перевагу сучасним технічним засобам, які нівелюють емоційний бік комунікації, віддаляють суб'єктів спілкування одне від одного, роблять їх анонімними, позбавляють спілкування інтимності.

Основні ознаки інтернет залежності:

- постійне бажання бути онлайн;
- тривогу або дратівливість у разі обмеження доступу до інтернету;

- нездатність скоротити час, проведений в мережі, навіть за наявності негативних наслідків.

Інтернет залежність розглядається, як результат взаємодії трьох компонентів: когнітивного, емоційного та поведінкового. Когнітивний компонент охоплює нав'язливі думки про інтернет та бажання постійно користуватися ним. Емоційний аспект пов'язаний із відчуттям задоволення під час перебування онлайн, тоді як поведінковий виявляється у нехтуванні реальними обов'язками та відмові від соціальної активності.

Вітчизняними вченими виявлено основні причини розвитку залежності від штучного інтелекту:

- недостатня соціальна підтримка в реальному житті;
- тиск з боку однолітків, які активно користуються інтернетом;
- складнощі в адаптації до реальних соціальних умов.

Методи подолання інтернет залежності:

Людина, яка усвідомлено духовно розвивається ніколи не буде залежною від штучного інтелекту. У такої людини «Я» душевне підкоряється «Я» духовному, що сприяє розвитку духовності. Людина стає творцем свого життя. У сім'ях, де батьки духовно удосконалюються, діти отримують навички духовного зростання.

Однак, ефективна робота з інтернет залежними підлітками включає психологічну підтримку, розвиток навичок самоконтролю та організації часу. Я. Маців зазначає, що відкрита розмова є ключовим етапом у боротьбі з залежністю у підлітків. Для успішної комунікації важливо, щоби спілкування було двостороннім. Зі сторони батьків має проявлятися емпатія та розуміння своєї дитини, вони мають бути готові почути аргументи та думки підлітка без критики та засудження, але і підліток має мати бажання подолати залежність та прийняти професійну допомогу. Також рекомендується використання спеціальних програм, спрямованих на розвиток рефлексії, підвищення самооцінки та залучення до активного соціального життя. Такі методики допомагають зменшити потребу в інтернеті як джерелі задоволення та переключити увагу підлітків на реальні цінності, а також формують довіру і знижують бажання «втекти» у віртуальний простір.

Валентин Рибалка

**Б. О. ФЕДОРИШИН – ГЕНІАЛЬНИЙ СУБ'ЄКТ, АВТОР І ТВОРЕЦЬ,
УКРАЇНСЬКОЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ ШКОЛИ**

Назва тез доповіді виходить з бажання автора виділити і розкрити в рік 95-річчя від дня народження Бориса Олексійовича Федоришина (1930-2007) нові риси його яскравої